За даними УВКБ ООН, на кінець 2023 року від 24 лютого 2022 року більш як 4,6 млн. українських громадян було зареєстровано в державах Європи як особи, які потребують спеціального захисту, поза межами Європи – ще більш як 400 тис. українських громадян.[1] Водночас 2023 року 76% українців, опитаних у країнах ЄС і Молдові, планують або сподіваються повернутися в Україну на постійне місце проживання.[2]

Згідно з даними, опублікованими Євростатом, у період з січня до грудня 2023 року більш як 1 032 000 осіб отримали тимчасовий захист у країнах Європи. Основними країнами Європи, які 2023 року приймали бенефіціарів тимчасового захисту з України, були Німеччина (1 251 245 осіб; 29,0% загальної кількості в ЄС), Польща (954 795; 22,1%) і Чехія (373 035; 8,7%). Майже 80% осіб, які отримали статус тимчасового захисту в ЄС упродовж 2023 року, – жінки та діти. Серед країн, які почали більше обирати для проживання наші громадяни, – Німеччина, Чехія, Норвегія, Нідерланди та Іспанія. Водночас зменшення кількості українців спостерігалося у Польщі та Італії.[3]

28 вересня 2023 року Європейська Рада своїм рішенням продовжила тимчасовий захист для людей, які тікають від агресивної війни Росії проти України, до 04 березня 2025 року.[4]

Попри те, що за межі України у зв'язку з війною виїхало багато українських громадян, які продовжують там проживати вже майже два роки, представники влади України відверто заявляють про високу зацікавленість у тому, щоб якомога більше українців повернулася з-за кордону в Україну. Водночас уряд не напрацьовує комплексного стратегічного документа, що передбачатиме захист прав і свобод українців, які у зв'язку зі збройною агресією РФ проти України виїхали за кордон і перебувають на території інших держав, а також створення належних умов для їх повернення на територію України.

Уповноважений направив відповідний лист Прем'єр-міністру України з проханням розглянути порушене питання та дати доручення профільним міністерствам і центральним та місцевим органам виконавчої влади щодо розроблення та внесення на розгляд Кабінету Міністрів України проєкту нормативно-правового акта, який передбачатиме затвердження стратегії та плану дій щодо захисту прав і свобод громадян України, які у зв'язку зі збройною агресією РФ проти України виїхали за кордон і перебувають на території інших держав, а також створення належних умов для їх повернення на територію України. Так, Мінекономіки повідомило Уповноваженого про початок роботи щодо створення міжвідомчої робочої групи для спільного розроблення дорожньої карти щодо повернення вимушених мігрантів, однак уряд досі так і не прийняв відповідного документа.

Упродовж 2023 року до Уповноваженого надходили звернення з приводу проблемних питань, з якими стикаються українці, які змушені були виїхати за кордон внаслідок війни.

1. Громадяни України, які у зв'язку зі збройною агресією РФ виїхали за межі України

(а) Ситуація з поінформованістю українських громадян щодо умов і наслідків тимчасового захисту в країнах їх перебування, отримання гуманітарної допомоги

Українські громадяни, які шукають тимчасовий захист в інших країнах, були недостатньо поінформовані про правила та умови отримання такого статусу. Більшість з них після

Phoca PDF

прибуття до приймаючої країни не володіли інформацією щодо процедур і вимог, пов'язаних із процесом отримання тимчасового захисту.

За даними дослідження, яке провело БДІПЛ ОБСЄ, половина з опитаних жінок, які змушені були виїхати з України, не були достатньо та доступно поінформовані про свої права.[5] Зокрема українські громадяни не ознайомлені з умовами, які стосуються отримання житла, освіти та здобуття роботи в приймаючій країні. Це створює великі труднощі для таких громадян, обмежуючи їхні можливості в успішній адаптації в новому середовищі. Обмеженість інформації щодо процедур та умов надання/отримання тимчасового захисту призводить до стресу та невпевненості серед шукачів. Це впливає на їхній емоційний стан, викликаючи відчуття «чужих» у країні перебування.

До Уповноважено звернулася громадянка М., яка, у зв'язку з авіаударом по Сумах разом зі своїми дітьми змушена була виїхати з України до Королівства Норвегія. Після приїзду на місце вона звернулася до компетентних органів Королівства Норвегія, котрі займаються оформленням колективного захисту. Однак через мовний бар'єр і нерозуміння правових процедур заявниці разом з дітьми було запропоноване житло, яке не відповідало мінімальним потребам, потрібним для проживання матері з дітьми та було переповнене чоловіками-біженцями з інших країн. Розміщення у цьому закладі здійснювали без розподілу за ознакою статі, у загальних кімнатах.

За результатами реагування Уповноваженого та направлення відповідного звернення до Посольства України в Королівстві Норвегія, заявниці та її дітям оформлено та надано статус тимчасового колективного захисту, окреме житло, а також фінансову допомогу від приймаючої країни.

Забезпечення гуманітарною допомогою відіграє суттєву роль у збереженні повноцінного рівня життя та базових потреб тих, хто вимушено залишив рідні домівки через російську агресію. Проблеми з отриманням гуманітарної допомоги громадянами України, які вимушено виїхали за межі країни через збройну агресію РФ, включають обмежений доступ до потрібних ресурсів, малу поінформованість про можливість її отримання та координаційні труднощі.

До Уповноважено звернулася громадянка Л., яка з початком масованих ракетних ударів по Одесі виїхала з України до Республіки Болгарія. Після приїзду на місце, враховуючи скрутне фінансове становище та відсутність окремого фінансування для отримувачів тимчасового захисту, вона опинилася в ситуації відсутності належних для повноцінного існування продуктів харчування та одягу.

За результатами реагування Уповноваженого та за допомогою Міжнародного благодійного фонду «Карітас Болгарії» заявниці надано гуманітарну допомогу у вигляді продуктів харчування та одягу і повідомлено про можливість подальшого її отримання із зазначенням місця та часу.

(b) Ситуація з отриманням медичної допомоги за кордоном

У зв'язку з відсутністю або обмеженістю програм безоплатної медичної допомоги для

Phoca PDF

вимушених мігрантів з України існують серйозні труднощі для громадян, які не мають достатніх фінансових ресурсів для оплати медичних послуг. Найчастіше це пов'язано зі складністю системи охорони здоров'я та відсутністю універсальних стандартів. Водночас системи страхування можуть бути недостатньо розвиненими або не охоплювати всі категорії населення, що залишає окремі групи громадян без належного медичного забезпечення. Для отримання безоплатної медичної допомоги важливо бути поінформованими про медичні права та процедури в країні перебування.

Водночас за результатами дослідження, реалізованого незалежною дослідницькою компанією Factum Group Ukraine[6] в рамках регулярного соціального дослідження YOU країна, 75% опитаних українців за кордоном зазначають, що стикаються зі складнощами у доступі до медичної допомоги через довгі черги на запис до лікарів, 54% вказують на обмеження у продажу ліків без рецепта та 44% на обмежений доступ до виклику лікаря/швидкої допомоги. Вбачається також незадоволення через високу вартість послуг/медичного страхування.

Саме тому для створення систем, які б забезпечували ефективний і безперешкодний доступ українських громадян до медичної допомоги, нагальним є питання розроблення чітких і справедливих політик, які б регулювали надання медичної допомоги біженцям, включаючи процедури та умови її отримання.

(c) Утиски громадян України, які перебувають за кордоном

Випадки тиску та упередженого ставлення до громадян України в різних частинах світу становлять серйозний виклик. Це не лише ускладнює умови їхнього проживання, а й може призвести до порушення їхніх прав і навіть змусити до міграційного руху.

Важливо враховувати, що активна позиція та дипломатична діяльність можуть сприяти полегшенню умов для громадян України за кордоном, сприяючи їхній інтеграції та забезпеченню їхніх прав. Як приклад, варто навести інцидент, який стався в Республіці Польща з родиною, яка має тимчасовий захист на території цієї країни, коли однокласники в школі, де навчається українська дитина, вмикали їй під вухо сирену, малювали фашистські символи й сміялися з цього.

Трапляються випадки, коли місцеві діти за кордоном насміхаються із зовнішнього вигляду українських дітей, які здебільшого приїхали з порожніми руками, адже тікали з-під обстрілів із тим, що було.

Інцидент утисків[7] *стався у Французькій Республіці. У громадянки України Ю., яка має тимчасовий захист на території Французької Республіки разом зі своєю донькою, сталася ситуація, коли до її 11-річної доньки було застосовано численні прояви булінгу. Місцеві учні 15–16 років говорили недружелюбні фрази про Україну та псували особисті речі дитини, наприклад, викинули шапку в смітник, пошкодили зошити та пензлі.*

Такі випадки є прикладами негативного ставлення та утисків, з якими стикаються українці, які мають тимчасовий захист за кордоном. Ці ситуації викликають серйозне побоювання та мають вкрай негативний вплив на психічний стан та інтеграцію вимушених мігрантів у нове

Phoca PDF

суспільство. Це також є серйозною перешкодою для нормального життя та розвитку і дітей, і дорослих на територіях приймаючих країн.

(d) Проблема документування українських громадян, які перебувають за кордоном

Проблема документування українських громадян у закордонних дипломатичних установах України залишається актуальною та невирішеною у зв'язку з відсутністю достатнього кадрового потенціалу та технічних ресурсів у ЗДУ. Особливо це стосується питань отримання паспортних документів, посвідчення на повернення в Україну та вчинення нотаріальних дій. Відсутність потрібних кадрів і недостатня технічна спроможність дуже обмежують можливість надання відповідних консульських послуг, що ускладнює процес отримання документів громадянами України за кордоном.

Уповноважений рекомендував ДМС України розширити мережу відокремлених підрозділів ДП «Документ», зокрема в Литві, Латвії та Естонії, для документування громадян України, які вимушено залишили територію України через широкомасштабну військову агресію Російської Федерації проти України, паспортом громадянина України.

Наразі у семи країнах почали роботу та діють 12 відокремлених підрозділів ДП «Документ» (Республіка Польща, Федеративна Республіка Німеччина, Королівство Іспанія, Республіка Чехія, Словацька Республіка, Італійська Республіка та Турецька Республіка). Згідно з інформацією Державної міграційної служби України, на сьогодні також відбуваються консультації з компетентними органами іноземних держав щодо можливості відкриття на їхній території відокремлених підрозділів ДП «Документ».

Найбільш проблемне це питання для тих громадян, котрі перебувають у країнах, де відсутні підрозділи ДП «Документ», що призводить до тривалого очікування на можливість потрапляння до відповідної установи та в окремих випадках зловживань з боку посадових осіб закордонних дипломатичних установ України.

Для вдосконалення отримання відповідних послуг МЗС запровадила електронну ідентифікацію під час бронювання часу в електронній черзі закордонних дипломатичних установ України, зокрема через платформу ID.GOV.UA з використання е-підписів, включаючи Дія.Підпис та BankID НБУ. Однак запроваджений механізм допоки не вирішив питання скорочення часу очікування. Тож отримання та оформлення документів у країні перебування – виснажлива та досить складна процедура у зв'язку з довготривалим очікуванням.

У жовтні 2023 року до Уповноваженого звернувся заявник, який має тимчасовий захист на території Швейцарської Конфедерації з повідомленням про крадіжку його документів на території приймаючої країни та з проханням сприяти у виготовленні потрібних йому паспортних документів, оскільки самостійно звернутися до закордонної дипломатичної установи України останній не міг через відсутність вільного часу для запису на прийом.

Відтак Уповноважений скерував запити до МЗС, ДМС, Департаменту соціального захисту населення Чернігівської ОВА для сприяння у вирішенні порушеного питання та відновлення документів.

Phoca PDF

За реагування Уповноваженого заявнику оформлено та видано паспорт громадянина України для виїзду за кордон.

Окреме проблемне питання – оформлення українського паспорта особам, які не отримували його до 18 років. Здебільшого така ситуація склалася для жителів ТОТ України, більшість з яких ніколи не мала українського паспорта та виїхали за кордон, маючи з собою лише українське свідоцтво про народження. Водночас такі громадяни зазвичай не мають ніяких інших українських документів із фотозображенням. У них також часто немає на підконтрольних уряду України територіях родичів, які могли б підтвердити їхню особу. Це дуже ускладнює не тільки отримання паспорта, а й взагалі пересування в межах ЄС чи прибуття в Україну.

Непоодинокими залишаються випадки, за яких особи, які виїхали з ТОТ, звертаються до Посольства України у приймаючий країні та отримують відмову в документуванні через відсутність інформації щодо них у реєстрах. Однак для цієї категорії громадян України проблемним залишається й оформлення посвідчення особи на повернення в Україну через неможливість проведення ідентифікації особи.

Своєю чергою в рамках експериментального проєкту щодо оформлення внутрішнього та закордонного паспортів українцям, які перебувають за межами країни[8], запроваджено процедуру приймання документів та анкет-заяв від осіб, які вперше оформляють паспорт громадянина України після досягнення 18-річного віку. Закордонним відокремленим підрозділам ДП «Документ» надано змогу здійснювати процедуру встановлення особи у режимі відеозв'язку за участю заявника та членів його сім'ї, близької особи. Однак ресурси ДП «Документ» не покривають всі країни, в яких перебувають наші співвітчизники, а відтак таке право потрібно передбачити і для закордонних дипломатичних установ.

(е) Порушення права на пенсійне забезпечення громадян України, які проживають за кордоном

Упродовж 2023 року до Уповноваженого надходили звернення громадян України, які проживають у Королівстві Іспанія, Португальській Республіці, Чехії та Словаччині та за місцем свого проживання пройшли медичне обстеження з підтвердженням інвалідності, щодо порушення їхнього права на отримання пенсії з інвалідності в Україні, яку виплачують їм відповідно до двосторонніх договорів з цими країнами про соціальне забезпечення громадян, ратифікованих Верховною Радою України.

Встановлено порушення права громадян на своєчасне призначення пенсії з інвалідності. Причина – незабезпечення МОЗ як уповноваженим органом, міжнародних угод, своєчасного перекладу документів (формулярів зв'язку) про медичний огляд (переогляд) цієї категорії громадян, виданих компетентними органами Договірних Сторін.

Внесено подання Уповноваженого Міністру охорони здоров'я України і надано рекомендації, які враховано. МОЗ організувало процес перекладу формулярів, як наслідок на кінець 2023 року було перекладено українською мовою 58 із 337 медичних формулярів, виданих громадянам України компетентними органами Чехії та Словаччини. МОЗ надає періодичну інформацію про стан виконання рекомендацій Уповноваженого.

Phoca PDF

2. Дотримання прав українських дітей, які перебувають за кордоном

(а) Евакуація дитячих закладів і перешкоди, які виникають під час і після повернення дітей в Україну

Уповноважений зафіксував порушення прав дітей, евакуйованих за кордон у складі дитячих закладів. Зокрема, повернення дітей – громадян України їхнім законним представникам, безперешкодне влаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, евакуйованих за кордон у сім'ї громадян України – кандидатів в усиновлювачі, опікуни/піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, та повернення їх до України.

В умовах запровадженого в Україні режиму воєнного стану дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, яких виховували в інституційних закладах, прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу, або які перебували під опікою, евакуйовано в безпечні регіони на території України, а також за кордон.

Організовано евакуацію дітей із 276 закладів. На 1 грудня 2023 року в евакуації за кордоном продовжують перебувати діти, евакуйовані зі 153 закладів різного типу та форми підпорядкування.

Інформація про заклади	**Разом**	**Система освіти**	**Система охорони здоров'я**	**Система соціального захисту**	**Приватні**
Разом закладів	727	515	37	137	38
*Заклади, які здійснювали евакуацію**	276	130	25	96	25
в межах України	94	40	15	36	3
за кордон	196	96	14	64	22
Заклади, які повернулися з евакуації	59	30	2	17	10
в межах України	26	15	2	6	3
з-за кордону	33	15	0	11	7
*Заклади, які перебувають в евакуації на цей час**	195	87	22	71	15
у межах України	48	16	12	20	0

Phoca PDF

за кордоном	153	73	14	51	15

За межами України найбільше переміщених (евакуйованих) у Польщі – 1131 дитина, Німеччині – 552 дитини, Туреччині – 278 дітей, Австрії – 252 дитини, Італії – 208 дітей, Румунії – 196 дітей, Швейцарії – 154 дитини, Іспанії – 145 дітей, Нідерландах – 130 дітей.

На цей час продовжують перебувати в евакуації 4253 дитини (1048 – в Україні, 3205 – за кордоном), з них 2780 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування (536 – в Україні, 2244 – за кордоном).

Інформація про дітей	**Разом**	**Система освіти**	**Система охорони здоров'я**	**Система соціального захисту**	**Приватні**
Кількість дітей, евакуйованих із закладів	7233	2368	1433	2884	548
*Кількість дітей, які продовжують перебувати в евакуації**	4253	1432	902	1658	261

Проте непоодинокі випадки, коли у супроводжуючих дітей осіб не визнають їхні документи щодо законного представництва, зокрема: накази, рішення та розпорядження про супроводження дітей і призначення відповідальних осіб за збереження їхнього життя та здоров'я; рішення про влаштування дітей у дитячі будинки сімейного типу та представництво батьками-вихователями законних інтересів своїх дітей-вихованців.

До Уповноваженого надійшли звернення щодо порушення прав українських дітей, евакуйованих до Італії із Сумського дитячого будинку ім. С.П. Супруна; Чинадіївського дошкільного навчального закладу (дитячого будинку) інтернатного типу Закарпатської обласної ради; ДБСТ «Каравела» з Олександрії Кіровоградської області.

Щодо можливого повернення цих дітей виникли такі проблемні питання:

- дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які виїхали у супроводі вихователів, визнано неповнолітніми громадянами іноземних держав без супроводу (у супроводжуючих дітей прийомних батьків і батьків-вихователів відсутні потрібні, за законодавством країн ЄС, документи щодо законного представництва інтересів дитини за кордоном, наявні рішення органів опіки та піклування законодавство Італії не визнає. Таким документом, що посвідчує законне представництво інтересів дитини, є лише рішення суду);

- представникам дітей – громадянам України італійські служби створювали перешкоди у супроводі дітей;

- італійські опікуни відмовляються повертати дітей в Україну, створюють перешкоди для

Phoca PDF

залишення в Італії українських дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, з можливим подальшим їхнім усиновленням;

- судові установи Італії затягують процес прийняття рішень про повернення дітей в Україну;

- відсутній юридичний супровід адвокатами та забезпечення перекладачами.

Уповноважений неодноразово звертався до центральних органів виконавчої влади України – МЗС, Нацсоцслужби – щодо врегулювання питань повернення дітей. Наприкінці 2023 року під час зустрічі Генерального консула України з Генеральним прокурором і Головою апеляційного суду Катанії (Італія) італійську сторону було поінформовано про факти неповернення українських дітей тимчасовими італійськими опікунами, незважаючи на судові рішення; готовність української сторони надавати всю належну інформацію та матеріали, які сприятимуть поверненню дітей в Україну.

Водночас виникають питання щодо створення належних умов для дітей, які повертаються після евакуації в дитячі заклади України. Таке повернення не завжди безпечне для життя і здоров'я дітей. Так, за результатами моніторингових візитів у такі заклади (зокрема освітні), куди було повернуто з евакуації з-за кордону дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, виявлено, що умови проживання в гуртожитках цих закладів незадовільні та потребують поліпшення (не дотримано житлової норми проживання в кімнаті на одну дитину; потребують заміни старі меблі, у деяких кімнатах відсутні шафи для зберігання одягу, недостатня кількість приліжкових тумбочок, відсутні стіл і стільці та ін.). Крім того, в особових справах дітей відсутня інформація щодо організації в евакуації навчального процесу, надання медичної допомоги, нарахування виплат під час перебування за кордоном, відомості/звіти про використання коштів дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування та їх залишку. Під час спілкування з дітьми встановлено, що більшість дітей не мали бажання повертатися до України та наразі навчаються за спеціальностями, які самі не обирали.

(b) Тимчасове вилучення дітей за кордоном

Уповноважений зафіксував непоодинокі випадки вилучення дітей у батьків і законних представників за кордоном. Відповідно до інформації Нацсоцслужби, на 31 грудня 2023 року компетентні органи держав перебування у батьків, інших законних представників вилучили 255 дітей, з них найбільше у Німеччині – 71, Польщі – 33, Італії – 25, Чехії – 24, Швеції – 17.

Країна перебування	**Кількість дітей**	
	Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування	**Батьківські діти**
Австрія	1	3
Англія	0	4
Бельгія	0	1
Греція	2	0
Грузія	0	1
Данія	4	6

Phoca PDF

Іспанія	0	7
Італія	16	9
Латвія	0	1
Литва	3	0
Люксембург	2	0
Нідерланди	1	13
Німеччина	9	62
Норвегія	0	10
Польща	13	20
Португалія	0	2
Словаччина	0	2
Фінляндія	3	1
Франція	1	11
Чехія	5	19
Швейцарія	2	4
Швеція	2	15
Шотландія	0	2
Разом – 255	64	191

Найбільш поширеними причинами вилучення українських дітей за кордоном 2023 року стали:

- невизнання документів опікунів/піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів, які є згідно з українським законодавством їхніми законними представниками (у багатьох країнах таким документом є суто рішення суду);
- неналежне виконання батьками – громадянами України своїх батьківських обов'язків;
- низький рівень матеріально-побутового забезпечення батьків з дітьми (евакуйовані сім'ї часто живуть у центрах для біженців, не мають змоги поліпшити умови для дитини);
- низький рівень соціальної відповідальності батьків і дітей (прогули шкільних уроків, агресивна поведінка та ін.);
- наслідки психологічного травмування батьків і дітей у зв'язку зі збройною агресією РФ в Україні.

Батьки чи інші законні представники, у яких відібрали дітей за кордоном, потребують допомоги для належного захисту їхніх прав та інтересів дитини у судах, ефективної комунікації із соціальними службами та органами місцевої влади у країнах, де відібрано дітей.

Для захисту прав та інтересів дітей, вилучених за кордоном, Уповноважений за кожним зверненням щодо вилучення дитини за кордоном:

- направляє листи до дипломатичних представництв і консульських установ України за кордоном для сприяння поверненню дитини її законним представникам, опікунам та/або особам, які їх замінюють;
- скеровує запити до Нацсоцслужби для поліпшення комунікації батьків і консульських установ;
- надає роз'яснення громадянам України про права та порядок повернення дитини у країнах ЄС;

Phoca PDF

- налагоджує комунікації з міжнародними та громадськими організаціями за кордоном щодо створення та реалізації алгоритму з отримання громадянами України безоплатної правової допомоги.

До Уповноваженого надійшло звернення громадянки Б. щодо сприяння у поверненні її малолітніх онуків, відібраних у батька в Республіці Польща. Зі звернення з'ясовано, що батько разом зі своїми дітьми після смерті їхньої матері виїхав до Польщі, де у нього соціальні служби вилучили дітей, оскільки він неналежним чином виконував батьківські обов'язки. Діти тривалий час перебували у польській соціальній сім'ї.

Батько дітей зник, на зв'язок не виходив, дітьми не цікавився. Громадянка Б. в Україні встановила опіку над онуками та звернулася у квітні 2023 року до польського суду щодо повернення їй дітей. Однак розгляд справи у суді у Польщі затягувався у зв'язку з відсутністю відповідного представлення у суді інтересів батька дітей, місцезнаходження якого було невідомим.

Секретаріат Уповноваженого скерував листи реагування до Департаменту консульської служби Міністерства закордонних справ України, до Нацсоцслужби та Омбудсмана з прав дитини Польщі. До співпраці також було залучено польське представництво благодійного фонду «Право на захист».

На 27 грудня 2023 року відповідно до рішення районного суду Глівіце дітей передано під опіку громадянці Б. Разом вони повернулися до України.

(с) Щодо репатріації тіл/праху дітей, які виїхали на лікування за кордон і там померли

Упродовж 2023 року Консульства та Посольства України за кордоном зафіксували смерть 153 дітей (2022 року – 180 дітей) з-поміж громадян України. 2023 року сприяння в оформленні документів для репатріації труни з тілом/урни з прахом в Україну надано 100 родинам, решті батьків надавали допомогу в оформленні документів про смерть і документів, передбачених країною перебування для поховання померлого на її території. Проте повернення тіла/праху дитини в Україну для захоронення потребує від її рідних чималих фінансових ресурсів.

Інформації про надання фінансової допомоги таким сім'ям Уповноваженому не повідомлено.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Міністерству закордонних справ України:

розробити та впровадити механізм інформування громадян України, які виїхали за кордон, про вимоги законодавства країн перебування щодо наявності відповідних документів у супроводжуючих дітей осіб;

розробити та впровадити комплексний механізм допомоги батькам чи іншим законним представникам, у яких відібрали дітей за кордоном, включаючи забезпечення супроводу перекладачем, надання правового супроводу та правової допомоги, роз'яснення особливостей місцевого законодавства, надання психологічного супроводу, розроблення та

Phoca PDF

надання індивідуального алгоритму дій для повернення дитини;

розробити і підписати двосторонні та багатосторонні договори-угоди щодо визнання рішень органів опіки та піклування законними актами у країнах перебування громадян України про призначення законних представників, створення прийомних сімей і ДБСТ та влаштування дітей до них, визнання законними представниками прийомних батьків і батьків-вихователів ДБСТ;

збільшити кількість працівників закордонних дипломатичних установ України для забезпечення документування та надання консульських послуг громадянам України за кордоном;

здійснити спільно з міжнародними, урядовими та неурядовими організаціями інформаційні заходи для підвищення громадської свідомості щодо формування толерантного ставлення до громадян України, які вимушено виїхали за межі території України, у приймаючих їх країнах.

Міністерству соціальної політики України:

розробити та внести на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт постанови про внесення змін до Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року № 866, у частині встановлення опіки/піклування над дитиною, якщо дитина, яка має відповідний статус, і громадянин, який прийняв рішення взяти її на виховання в свою сім'ю, перебувають/проживають за межами України, зокрема у зв'язку з виїздом за кордон в умовах воєнного стану, наданням можливості подання документів через Єдиний державний вебпортал електронних послуг (Портал Дія) та залучення консульських установ;

забезпечити систему перевірки інформації про умови перебування евакуйованих дітей, які проживають або зараховані до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування на цілодобове перебування, щодо умов перебування їх у приймаючих країнах та оцінки потреб дитини.

Міністерству закордонних справ України, Міністерству з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, Міністерству соціальної політики України, Міністерству культури та інформаційної політики України, Міністерству з питань цифрової трансформації України:

забезпечити проведення комунікаційних кампаній для українців за кордоном через дипломатичні представництва, міжнародні організації, урядові та неурядові організації, в частині поінформованості про їх права під час перебування за межами України, зокрема, щодо правил та умов отримання тимчасового захисту, реалізації права на житло, освіту, працю, соціальну, медичну та гуманітарну допомогу.

Міністерству закордонних справ України, Державній міграційній службі України, Міністерству з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України:

розробити та внести на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт постанови щодо

Phoca PDF

особливостей проведення процедури встановлення особи, яка перемістилася з тимчасово окупованої території України, з метою оформлення такій особі паспорта громадянина України вперше після досягнення 18-річного віку, або посвідчення особи на повернення в Україну.

Міністерству юстиції України, Міністерству закордонних справ України, Міністерству фінансів України:

розробити та впровадити порядок фінансування репатріації тіл (останків) дітей, померлих за кордоном, смерть яких не пов'язана зі збройною агресією проти України.

[1] Інформація розміщення на офіційному вебсайті Управління Верховного комісара ООН у справах біженців: https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine

[2] Lives on hold: Intentions and Perspectives of Refugees and IDPs from Ukraine: https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2023/07/UNHCR-LIVES-ON-HOLD-4-INTENTIONS-AND-PERSPECTIVES-OF-REFUGEES-FROM-UKRAINE.pdf

[3] Over 4.3 million people under temporary protection: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240208-1

[4] Ukrainian refugees: EU member states agree to extend temporary protection: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/09/28/ukrainian-refugees-eu-member-states-agree-to-extend-temporary-protection/

[5] Опитування БДІПЛ щодо безпеки та захищеності жінок-біженок з України. https://www.osce.org/uk/odihr/540050

[6] Дослідження незалежної дослідницької компанії Factum Group Ukraine «Українці за кордоном. Випуск 2: Як закордон вплинув на життя біженців та яких змін вони хочуть в Україні»: https://bit.ly/46rp3ld

[7] "Булінг українських учнів за кордоном із боку місцевих дітей: що робити батькам", НУШ, 03 березня 2023: https://nus.org.ua/articles/buling-ukrayinskyh-uchniv-za-kordonom-iz-boku-mistsevyh-ditej-shho-robyty-batkam/

[8] Постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2023 року № 1271 "Про внесення змін до Порядку реалізації експериментального проекту щодо оформлення паспорта громадянина України та паспорта громадянина України для виїзду за кордон громадянам України, які перебувають за межами України, оформлення, обміну іноземцям та особам без громадянства, які постійно проживають в Україні, посвідки на постійне проживання під час їх перебування за межами України": https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1271-2023-%D0%BF#Text

Phoca PDF

Phoca PDF